EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHEN KANSLIA

Eduskunta, Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

LAUSUNTO

2.10.2025

Viite: Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuuleminen 23.10.2025

EOAK/6044/2025

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI KUUROJEN JA VIITTOMAKIELISTEN TOTUUS- JA SOVINTOPROSESSIN TOTEUTTAMISESTA VUOSINA 2026–2028 (HE 82/2025 VP)

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausuntoa otsikkoasiassa.

Ehdotetun lain tavoitteena on mahdollistaa kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin toteuttaminen tarkoituksenmukaisella ja luottamusta lisäävällä tavalla. Kuten esityksessä kuvataan, totuus- ja sovintoprosessin toteuttamisella on vahva yhteys julkisen vallan velvollisuuteen turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Pidän myönteisenä, että käynnissä olevasta saamelaisten totuus- ja sovintokomissiosta sekä sen työskentelystä saadut kokemukset yleislainsäädännön riittävyydestä ja sääntelytarpeista on huomioitu lakiehdotuksen valmistelussa ja että kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin toteuttamisesta ehdotetaan säädettäväksi yksiselitteisesti ja täsmällisesti. Tarve asianmukaiselle, erityisesti tietojen käsittelyä koskevalle, sääntelylle korostuu vielä entisestään tässä asiayhteydessä, sillä perusteluiden mukaan kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessissa kuulemiset on tarkoitus ainakin valtaosin videoida, mikä tarkoittaa, että kuultava henkilö on videolta tunnistettavissa.

Olen valmisteluvaiheen lausunnossani kiinnittänyt huomiota erityisesti sääntelyn soveltamisalaan, sihteeristön organisatoriseen asemaan ja toiminnan päättymiseen sekä tiedon käsittelyä ja tiedonsaantioikeuksia

koskevaan sääntelyyn. Lausunnossani esittämät huomiot on asianmukaisesti otettu huomioon esityksen jatkovalmistelussa.

Lakiteknisenä yksityiskohtana lakiehdotuksen 5 §:ssä ei nähdäkseni tulisi viitata julkisia hallintotehtäviä hoitaviin yksityisiin viranomaisina (vrt. PeVL 50/2017 vp, s. 4).

> Sihteeristöllä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä viranomaiselta ja muulta julkista hallintotehtävää hoitavalta ~~viranomaisen~~ sen käytäntöjen ja toiminnan selvittämisen kannalta välttämättömät kuurojen ja viittomakielisten kokemaa syrjintää ja oikeudenloukkauksia koskevat tiedot.

Apulaisoikeusasiamies
Maija Sakslin

Esittelijäneuvos
Heini Färkkilä

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.